

AVRUPA BİRLİĞİ ECOLABEL ETİKET SİSTEMİ

Ecolabel sistemi nedir?

1992 yılında kurulmuş olan Avrupa Ecolabel sistemi, işletmelerin çevreye duyarlı ürün ve hizmet üretmeye ve pazarlamaya teşvik etme amacıyla olan gönüllü bir etiketlendirme ve standart programıdır. Halen Avrupa Ecolabel sistemi, çok geniş bir yelpazede ürün ve hizmeti kapsamakta ve her gün sisteme yeni ürün ve hizmetler eklenmektedir. Sistemdeki ürün grupları arasında, temizlik ürünleri, cihazlar, kağıt ürünleri, tekstil, ev ve bahçe ürünleri, yağlar ve konaklama gibi hizmetler yer almaktadır.

Gönüllülük esasına dayanması nedeniyle, Ecolabel, ticarete engel yaratıcı bir uygulama olarak düşünülemez. Öte yandan, etiketin piyasadaki imajı sayesinde, bir çok üretici, sistemin rekabet avantajı yarattığını düşünmektedir.

Ecolabel etiketi, zaman içinde AB'nin yetkili kuruluşları tarafından da teşvik edilmeye başlanmıştır. Örneğin, etiketin piyasada yaygınlaşması, Komisyon tarafından 16 Temmuz 2008 tarihinde açıklanan Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim ve Sürdürülebilir Sanayi Politikası eylem planlarının önemli bir parçasıdır.

Ecolabel'in amblemi

Ecolabel etiketi çiçek şeklinde bir logo olup tüketiciler tarafından kolayca fark edilebilir. Logonun yaratmaya çalıştığı imaj, tüketicilerin kolayca fark edebilmesinin yanı sıra temsil ettiği standartlar nedeniyle tüketici üzerinde güvene dayalı bir tanınırlık oluşturmaktadır.

Aşağıda kullanılan ecolabel logoları yer almaktadır:

Ecolabel etiketinin geçerli olduđu ülkeler

Ecolabel etiketi, Avrupa Birliği üye ülkelerinin yanı sıra Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn'da da geçerli tek bir etikettir. Dolayısıyla bu etikete sahip ürünler bu ülkelerin hepsinde satışa sunulabilirler.

Ayrıca ecolabel etiketine üçüncü ülkelerin ürün ve hizmetleri de ilgili kriterleri sağladıkları sürece sahip olabilirler. Dolayısıyla, ecolabel etiketinin piyasada yer alan tüm rakipler için eşit fırsatlar sunduğu söylenebilir.

Ecolabel etiketini almak için karşılanması gereken kriterler

Ecolabel etiketini almak için karşılanması gereken çevresel kriterler bir hayli detaylıdır ve etiketin kendisi ancak, ürünün kapsamlı çevresel kriterleri ve performans standartlarını karşıladığının kanıtlanması halinde verilir. Dolayısıyla, sadece çevreye duyarlı üretim açısından *en iyi ürünler* AB Ecolabel etiketini taşıyabilirler.

Ecolabel kriterlerinin detaylı olmasındaki asıl neden tüketicilerin bu etikete samimiyetle güvenebilmelerini temin etmektir.

Kriterler, uzmanlarla sürdürülen yoğun danışmalardan sonra kararlaştırılıp olup tüm Avrupa seviyesinde geçerlidirler.

Ecolabel kriterleri, tek bir faktöre göre belirlenmemektedir. Kriter geliştirme, esas olarak, ürünün yaşam evresi denilen, hammadde temininden nihai ürünün üretimine, daha sonra piyasaya dağıtımına ve son olarak da ürünün elden çıkarılmasına kadar geçen tüm süreçlerin çevreye yaptığı etkilerin analiz edildiği çalışmalara dayanmaktadır.

Başka bir ifade ile, Ecolabel kriterleri belirlenirken, ürünün veya hizmetin çevreye olan esas etkileri belirlenerek, bu etkilerin en aza indirildiği veya iyileştirildiği metot ve uygulamalar tercih edilir.

“Yaşam-ömür maliyeti” yaklaşımı nedir?

Bir ürünün veya hizmetin satın alma, sahip olma ve elden çıkarma süreçlerinin tamamında klasik yaklaşım ürünün veya hizmetin sadece satın alma maliyetini toplam maliyet olarak kabul etmektedir.

Oysa, herhangi bir ürünün veya hizmetin toplam maliyeti hesaplanırken, tüm yaşam döngüsü boyunca ortaya çıkan maliyetler toplam olarak değerlendirilmelidir.

Örneğin, az enerji tüketen cihazların ilk satın alma fiyatı daha yüksek olabilir, ancak bu cihazların kullanım maliyeti düşüktür ve bu cihazlar hem enerji tasarrufu sağlayarak çevrenin korunmasına katkıda bulunurlar, hem de ürünün toplam maliyetini azaltırlar.

Ecolabel etiketini taşımanın getirdiği avantajlar

Her geçen gün daha fazla tanınan bir marka olan AB Ecolabel etiketinin sağladığı faydalardan dolayı bir çok üretici ve perakendeci Avrupa'da ürünlerini satabilmek için bu etikete sahip olmayı istemektedir.

BEUC (Avrupa Tüketicileri Organizasyonu) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, tüketiciler, Avrupa pazarlarında satılan ürünlerin “yeşil” etiketine sahip olmasından memnun oluyorlar. Öte yandan, tüketiciler, hangi etikete güvencikleri ya da değişik etiketler arasındaki farklar hakkında yeterli bilgiye sahip değiller.

Tüketicilerin beklentilerini karşılamak açısından ecolabel etiketine sahip olmak, şeffaflık ve bilimsel güvenilirliği temin ettiği için önemlidir.

Ecolabel etiketinin yaratacağı katma değerden faydalanmak için dört neden

1. Müşterilerin güvenini güçlendirir.
2. Rakipler arasında fark yaratır.
3. Bir pazarlama aracı olarak tüketiciler ve yerel otoriteler gözünde firmanın sosyal sorumluluk imajına destek verir.
4. Tedarikçiler ile ilişkileri kolaylaştırır.

Ecolabel için perakendecilerin önemi

Ecolabel sisteminde perakendecilerle kurulacak yakın işbirliği platformunun önemi büyüktür.

Bu işbirliğinin temelinde, tüketicilerin taleplerine cevap verebilmek, “yeşil” perakendecileri teşvik etmek ve bu sayede AB Ecolabel sisteminin yayılmasını sağlamak yer almaktadır.

Perakendecilerin ecolabel sisteminin yayılmasında, reyonlarda ecolabel etiketli ürünlerin tüketicilerin fark edeceği şekilde yerleştirilmesi ve promosyon kampanyalarında kullanılması açısından önemli bir rolü vardır.

Ecolabel ve rekabet

Ecolabel etiketine sahip olabilecek ürün veya hizmetlerin karşılaması gereken kriterler belirlenirken, iç piyasanın prensipleri de gözetilmektedir.

Ecolabel sistemi, kamuya açık, şeffaf ve ayrımcılık gözetmeyen bir sistemdir. Bu özellikleri sayesinde, her bir ülkedeki her bir ürün grubu için ürünlerine Ecolabel etiketini takmaya hak kazanan firma sayıları güncel olarak duyurulmaktadır.

Böylece, potansiyel bir alıcı veya satıcı, piyasada ecolabel gereksinimlerini karşılayabilecek firmaların sayısı hakkında bilgi sahibi olabilir.

Rakamlarla Ecolabel etiketi

Avrupa Ecolabel etiketleme sisteminin 1992 yılında kurulmasından itibaren her geçen yıl daha fazla firma sisteme dahil olmuştur. 2009 yılı başında 750’den fazla firma, ürünleri için Ecolabel etiketini hak kazanmıştır. Yaklaşık 230 yeni firma 2008 yılında Yeşil Mağaza Kataloğu’na eklenmiştir. Bu rakam 2007 yılı rakamından %45 daha fazladır.

Ülke bazında bakıldığında ise, en fazla Ecolabel sahibi sırasıyla 240 ve 140'dan fazla lisans ile İtalya ve Fransa'dadır. Onları, 50'den fazla lisansları olan Danimarka ve Almanya takip eder.

Avrupa Ecolabel halen 22 kategoride ürüne verilmektedir. Turist konaklama hizmetleri toplam lisansların %34'üne denk gelmektedir. Diğer önemli ürün kategorileri ise, lisansların %12'sini alan çok amaçlı ve sıhhi temizleyiciler ve %10'unu alan tekstil ürünleridir.

Ecolabel sistemini gözden geçirme çalışmaları

Ecolabel sisteminin her geçen yıl büyümesi, şimdiye kadar sistemde kullanılan prosedürlerin gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Ecolabel sisteminin gözden geçirilerek güncellenmesi önerisi ilk defa AB Komisyonu'nun 16 Temmuz 2008 tarihinde kabul ettiği "Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim / Sürdürülebilir Sanayi Politikası Eylem Planı" kapsamında sürdürülebilir üretimin bir parçası olarak ele alınmıştır.

Gözden geçirme süreci ile ne hedefleniyor?

Sisteme halihazırda dahil olan ürün ve hizmet gruplarının yanı sıra daha fazla ürün ve hizmet grubu için kriter geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Kriterlerin daha anlaşılır olması gerektiği ifade edilmektedir.

Sisteme katılmanın yıllık aidat ücretlerinin azaltılması planlanmaktadır.

Sistemin ilerleyişini değerlendirirken kullanılan prosedürlerinin basitleştirilmesi öngörülmektedir.

Ürün ve hizmet gruplarının çevreye olan etkilerinin daha detaylı ve kapsamlı bir şekilde hesaplanması yönündeki çalışmaların artırılması amaçlanmaktadır.

Yönetmeliğin, sürdürülebilir üretim ve tüketimle ilgili diğer eylemler ve politikalarla daha uyumlu olacak şekilde esnek bir yaklaşımla yeniden tasarlanması gerekmektedir. Örneğin, kriterlerin daha kapsamlı eko-tasarım veya EUP projelerinin bir parçası olarak geliştirilmesi veya belirlenen çevresel performans standartlarının asgari düzeyde gelecekte kullanılması zorunluluğu gibi öneriler getirilmektedir.

Diğer ecolabel sistemleri ile uyumluluk ve harmonizasyonun sağlanması önem taşımaktadır. Bu amaçla yeni uygulama metotları geliştirilmelidir. Örneğin, Ecolabel kriterlerinin öncelikli olarak kabul edildiği durumlarda, getirilecek ulusal standartların ecolabel kriterlerine uyumluluğu temin edilebilir.

Ecolabel kriterlerinin geliştirilmesinde daha fazla ilgili tarafın enteraktif bir şekilde görüşmesi mümkün olabilir.

Ecolabel sisteminin gelecek hedefleri

2015 yılına kadar,

- Sistem dahilinde 40/50 ürün ve hizmet grubunun yer alması;
- Ecolabel etiketine sahip ürünlerin raflardaki oranının yükseltilmesi;
- Kamu satın alma uzmanlarının kolaylıkla kullanabileceği yeni kriter belgelerinin düzenlenmesi;
- Ulusal ve uluslararası platformlarda diğer ilgili etiketlerle harmonizasyonun sağlanması;
- Esnek bir yaklaşımla, firmaların ecolabel etiketine daha düşük maliyetlerle sahip olması sağlanırken, ecolabel etiketinin amacından sapmasının önlenmesi,

hedeflenmektedir.

Ecolabel sisteminin işleyişinde rol alan kurumlar

AB Ecolabel Kurulu

Avrupa Birliği Ecolabel Kurulu (EUEB) her üye ülkeden Yetkili Kuruluşlardan ve Danışma Forumunu oluşturan ilgili taraflardan oluşmaktadır.

EUEB, Komisyon'la işbirliği halinde, ürün gruplarının ve hizmetlerin, kendi yaşam evreleri boyunca yaratacakları çevresel etkileri minimize edecek kriterlerin geliştirilmesi, yayınlanması ve teşvik edilmesinden sorumludur.

Ecolabel kurulunun varlığı, kriterlerin oluşturulma ve geliştirilme sürecinde şeffaf ve etkili bir danışma mekanizmasının temini açısından önemlidir. Ayrıca, kurulda, ilgili bir çok tarafın yer alarak görüş bildirmesi, çevrenin ve ürün verimliliğinin korunması anlamında kriterlerin bilimsel inanılabilirliği ve etkinliği hakkında sisteme olan güveni pekiştirmektedir.

Avrupa Komisyonu

Avrupa Komisyonu Ecolabel Mevzuatının doğru uygulanmasını sağlamak amacıyla sistemin AB seviyesinde yönetilmesinden sorumludur. Ecolabel Yardım Masası, Komisyon'a, pazarlama da dahil olmak üzere farklı konularda destek verir.

Yetkili kuruluşlar

Yetkili kuruluşlar, Ecolabel sistemini ulusal seviyede uygulamaktan sorumlu bağımsız ve tarafsız organizasyonlardır. EUEB'nin üyesi olan yetkili kuruluşlar, AB Ecolabel sisteminin operasyonunda merkezi bir rol üstlenirler ve her türlü soru için temasa geçilen ilk başvuru noktalarıdır.

Düzenleyici Komite

Düzenleyici komite Üye Ülkelerden gelen hükümet uzmanlarından oluşmaktadır. Kriterler sonuçlandırıldıktan sonra Düzenleyici Komite tarafından oylanır. Ecolabel Düzenleyici Komite tarafından niteliksel çoğunlukla oylanmayan hiç bir kriter, Komisyon tarafından kabul edilemez.

Yönetim grupları

Ecolabel sisteminde düzenli olarak toplanan üç yönetim grubu vardır. Bunlar;

1. Politika yönetim grubu: Bu grubun hedefi, sistemin uzun dönem politika ve stratejilerini geliştirmek ve kabul etmektir. Ayrıca ecolabel sisteminin, sürdürülebilir tüketim ile ilgili olarak geliştirilen diğer politika ve stratejilerle (yeşil kamu alımları, etiketleme, vb.) olan entegrasyonunu sağlamaya çalışır.
2. İşbirliği ve koordinasyon yönetim grubu: Bu grubun hedefi, AB'deki farklı etiketleme sistemlerinde ürün grubu gelişimini kademeli olarak koordine etmektedir.
3. Pazarlama yönetim grubu: Bir yılda üç defa yapılan pazarlama yönetim grubu toplantılarında tüm ilgili EUEB tarafları, ortak pazarlama girişimleri geliştirir ve uygular.

Çıkar Grupları

Belirli ürün grupları ile ilgili yapılan çalışmalara, KOBİ'ler, zanaatkarlar ve onların mesleki kuruluşları, sendikalar, tüccarlar, perakendeciler, ithalatçılar, çevre koruma grupları ve tüketici organizasyonları gibi farklı ve çeşitli sanayi ve hizmet sağlayıcılarının dengeli katılımı teşvik edilmektedir. Farklı ürün gruplarının gelişmesi, farklı çıkar gruplarının kombinasyonunu gerektirebilir. Bu çıkar grupları aynı zamanda danışma forumu olarak da bilinmektedir.

Ecolabel sistemi ve Kamu Alımları

Yeşil Kamu Alımları nedir?

“Yeşil kamu alımları” ifadesi ile kamu otoriteleri tarafından yapılan satın alma işlemlerinde, yaşam döngüsü boyunca çevreye etkisi en az olan ürün, hizmet ve işlerin tercih edilmesi anlatılmaktadır.

Yeşil Kamu Alımlarının faydaları

AB çapında GSMH'nin %16'sını kamu alımlarının oluşturduğu düşünüldüğünde, yeşil kamu alımlarının en büyük avantajı, çevrenin korunmasıdır.

Ayrıca “yaşam-döngüsü maliyeti” yaklaşımı sayesinde yeşil kamu alımlarının daha çok tasarruf sağladığı ispat edilebilir.

Kuşkusuz, yeşil kamu alımlarının en büyük faydası, özel piyasaya örnek olması ve piyasanın işleyişini çevreye duyarlı üretim açısından olumlu yönde etkilemesidir.

Yeşil Kamu Alımları kriterleri

On adet öncelikli ürün grupları ve hizmetleri için yeşil kamu alımları kriterleri belirlenmiş ve bu kriterler, kamunun açacağı ihalelerde teknik şartnamede yer almaktadırlar.

AB Komisyonu, 16 Temmuz 2008 tarihinde kabul ettiği “Daha iyi çevre için kamu alımları” yönetmeliğinde, üye ülkelerin 2010 tarihinden itibaren yaptıkları kamu alımlarının %50’sini yeşil kamu alımı niteliğinde yapmasını önermiştir. Böylece Komisyon, üye ülkeler ve ilgili tarafların arasında yakın bir işbirliği zemini kurarak, yeşil kamu alımları için kriter belirleme sürecini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Yeşil Kamu Alımlarında Üye Ülkelerin Performanslarının Ölçümü

Ocak 2009 tarihinde açıklanan bir çalışma ile AB üyesi ülkelerin yeşil kamu alımlarındaki performanslarının seviyelerini ölçmek için uygulamaya yönelik bir metodoloji geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan göstergeler sayesinde, ülkelerin toplam kamu alımlarında yeşil kamu alımlarının oranı tespit edilerek yeşil kamu alımlarının çevre ve maliyet açısından nasıl bir etkiye sahip olduğunun ölçülmesi mümkün olabilecektir.

Çalışmada ayrıca 2006/2007 döneminde bu anlamda en iyi performansı gösteren yedi üye ülkenin yeşil kamu alımları politikası ve bu politikanın sonuçları hakkında bilgi verilmektedir.

“Yaşam-ömrü maliyeti” yaklaşımının yeşil kamu alımları açısından faydaları

Doğru bir satın alma tercihi sayesinde, yaşam-ömrü maliyeti yaklaşımı materyallerin ve enerjinin tasarruflu kullanılmasını garantiler, çevreye bırakılan atıklar ve çevrenin kirlenmesi azaltılabilir ve dolayısıyla daha sürdürülebilir bir üretim ve çevre yönetimi mümkün olabilir.

Yeşil kamu alımları sayesinde daha önceden dikkat edilmeyen maliyetler (kaynak kullanımı, operasyon, elden çıkarma) hesaplanarak daha gerçekçi bir bütçe performansı elde edilebilir.

Ayrıca ürün veya hizmet alımında işletim fonksiyonları arasındaki ilişkilerin analizi daha net yapılabilir ve planlama süreci doğru bir şekilde yapılabilir.

Ecolabel ve Karbon Ayak İzi

AB Komisyonu, karbon ayak izi ölçümü ve etiketlenmesine giderek daha fazla önem vermektedir.

Ecolabel sistemi de, karbon ayak izinin kriter geliştirme sürecine sistemli olarak dahil olmasını sağlamak amacıyla araştırmalar yapmaktadır. Bu kapsamda “AB Ecolabel sisteminde karbon ayak izi” adında bir çalışma yapılmıştır.

Ecolabel etiket sistemi hakkında daha fazla bilgi için:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm